

CHYSTÁCIE

PAVEL CTIBOR

PRAHA 2021

CHYSTÁCIE

PAVEL CTIBOR

*Kniha vychází za finančního přispění
Ministerstva kultury ČR*

Copyright © Pavel Ctibor, 2021
Czech edition © dybbuk, 2021

ISBN 978-80-7438-257-4

Na motiv z Franka Sinatry:

Bud' jen quasi-gay

Free jak buzerant

Bud' tak ulítělej

Jako kosmonaut!

Vnitřní obrazy, jaké dominují snovému spánku, se při probouzení rozpadají a jsou nahrazovány určitými rytmy — dýchání, tlukot srdce — nebo fyzickými pocity kontaktu těla s podložkou a podobně. S přispěním těch rytmů vyvstává vnitřní řeč, zprvu jako málo artikulované shluky myšlenek, jež mají jak obrazivou, tak mluvní stránku. Z jejich nelogického proplétání vzniká básnivá řeč, jaké máme právo užívat. Tím nemá být řečeno, že vše nebo většina napsaného má svůj vznik zrovna na takovém předělu mezi spánkem a bděním. I v jiných fázích dne mohou vyvstat podobné kombinace příslušných složek psychiky. Časté užívání promluvy k onomu „ty“, jak jej používáme, je vlastně promluvou toho „já“ příslušného vnitřní mluvě k tomu „já“, které už může mluvit i k vnějšku a interagovat s ním. Obzvláště tedy k němu jakožto k „já“ konajícimu, jež je vždy už do značné míry stylizovaným sebeobrazem „mne“.

Co člověka děsí, straší či mu způsobuje velké noetické nepohodlí, je změna rychlosti pohybu. Míním náhlou neplynulou změnu, jako když u včerejšího fotbalu přeskakujete nudné pasáže na videozáznamu rychloposuvem. Tak tam mám na mysli ty momenty náhlého zrychlení a zpomalení. Něco se děje s časem, záškrub lýtky v křeči na prahu spánku. Ve snu se podávaná ruka zpomalí a kýžený moment ulehčujícího prolnutí dvou důvěr se odloží o nesnesitelně dlouhých pár vteřin, které ovšem nemusejí nikdy skončit. Kolébání mysli se mění naopak v křečovitý třas. — Neuspořádanost plynutí času je nám hrozbou: drkotání rámců, tremolo paradigmát, překmit hodnot.

Stáhnout kalhoty a dřepnout si nad mísu, v Evropě opřít svou váhu o okrouhlý lem, na vzdálenějším jihovýchodě či kdekoli v lesích a polích udržovat i nadále tělesnou váhu jen balancem obou nohou. Zasoustředit se tam a cítit, jak lejno rozvírá svěrače, jak tím kroužkem podobným takovému, co má hrdlička okolo krku, podobným plíšku, který zůstane na hrdle láhve destilátu se šroubovacím uzávěrem, když jej odšroubujeme a zahodíme, a nejpodobnějším ovšem snubnímu prstenu prolézá nabitá šiška mazlavé hmoty. Spatřovat její tlak, pohyb a rozpínající sílu coby nezbytnost srovnatelnou s narozením. Postřehnout onen moment, kdy váha vytlačené části dovytáhne gravitační silou i ten již se zužující zbytek, konec ragbyomíčovitého útvaru a cítit okamžité prázdno v prostoru obemykaném svěracím svalem. Vnímat zároveň, o zlomek vteřiny později žuchnutí, plácnu-

tí, žblunknutí lejna dole v místě, kam dopadlo. Je to víc než slovní „plácnutí“, podstatně slastnější. Cítit v konečnicku kýžené prázdno je bezmála tak uvolňující jako cítit je v semenných váčcích. Zde se loučit s něčím, co tížilo, co se už nevešlo. Připravovat si prostor, otvírat se minulosti v její spolehlivé podobě, která na rozdíl od vzpomínek umí člověka doopravdy opustit. Mít hnědou barvu za znamení impozantního aktu zbavování se, propouštění, zanechávání. — A lyrickému subjektu se tentokrát vedlo jako zručnému skláři, z řitního otvoru vyšel tenkostěnný „balónek“ umně vyplněný ohromnou dutinou plynu — byl to doslova model vzducholodi, jistě budete znát litevské „národní jídlo“ z vydlabaných velkých brambor zvané cepelinas.

Mám takovou tu „nemoc“, která mi znemožňuje cokoliv udělat, jakmile vidím přícházet něco konkrétního, o čem si můžu říct, že je to inspirativní, hned vím, že je to marné a prázdné, a ještě horší než minule, nejenom že se nehnu z místa, ale že se propadnu do minulosti z té její strany, které vůbec nerozumím, a že přítomný okamžik mne od ní jen a pouze vzdálí a pošle mou snahu do prázdna. — Anebo najednou vím, že tohle je vlastně dobrá trefa, nějak se zmocnit toho, jak nic nejde, posvětit to upřímným zoufáním nebo přechytralou neúčastí na svých záležitostech, chladivou mlhou nerozpoznávání. Ale mívám i tu příležitost jednoduše si sednout a tohle si aspoň poznamenat, prostě se nedokážu posadit a vyndat papír a tužku, jdu za roh a tam mě něco ruší, obrátím se a přejdu ulici, abych tuhle věc viděl pod jiným

úhlem, je tam buď moc tma, nebo moc světlo, nebo je tam někdo s mikroby v útrokách — vykašlává je urputně — nebo s mikroby ve vlasech, leží tam podzimní listí nebo ptačí trus, zastavím se, ale nedostanu to ze sebe.

Anebo už zjistím, že to listí by šlo odhrnout, a ten ptačí trus, co je hned vedle, mě taky přestává tolik rušit, ale začne se dít horší věc. Uvědomím si, že sednout si k nějaké pitomosti, jako třeba napsat něco o několika smyšlených hrdinech, nějakou historku, veselou nebo smutnou zápletku, no tak to by vlastně i šlo, ale sednout si kvůli svému textu, kvůli tomu, co právě teď a právě v mojí hlavě předává energii z jedné entity na druhou, kvůli právě tomuhle si prostě nesednu, nerozvinu kus papíru, abych to nějak zaznamenal, jen to zpřesňuju a držím, nebo spíš nedržím a nevím vůbec, kudy jsem sem přišel — místo, abych od toho mostu pod jižním koncem kopce pokračoval podél řeky, zahrnul jsem víc doleva mezi baráky a bylo tam jedno náměstíčko s kostelem a pak druhé náměstíčko, nebo spíš i větší náměstí, buďto s kostelem, nebo spíš bez, a pak parčík a poklopy a nějaký nečitelný nápis možná v azbuce. Tam právě leželo nějak moc toho loňského listí, odkvetlé býlí trčelo do vzduchu a pak tam někde v dálce v průhledu mezi zdmi visela vlajka nebo co přesně to bylo, na duhu to bylo nějak moc výhružné, tak to musel být prapor, co vypadá svou tmavou v kombinaci s křiklavě světlou jako něco výstražného, jako sem nechod' — nebo pojď', ale dej si setsakra pozor na hlavu. — A tam jsem to ještě nějak měl, už jsem sbíral slova, jako to vysušené listí, úplně jsem si z toho udělal mnemotechnickou pomůcku — jak sbírám ty listy je-

den po druhém, a co list, to jedno správné slovo, ale pak přeletělo letadlo a já si vzpomněl, že přistane a pak už odtud nebude vidět, a do toho jsem si uvědomil, že jsem v cizí čtvrti nějakého města cizí země, a tak jsem si hned představil na přistávací dráze všechno to listí, podle bonmotu „Narodit se na louce plné spadaneho listí“, jehož autor si neuvědomil fatální faktickou nesprávnost téhle své průpovídky a veškerou přiléhavost vyšpulil do její domnělé poetické hodnoty — a to jsem ale neměl dělat, protože daremná vhodná slova se mi promíchala s nevhodnými, a navíc prošel kolem mladík s akné ve tváři a mně se hladkost letadla a kostrbatost jeho pleti promísila a vyrobila mi plak tam, kde má zasvítit hladká zubní sklovina úsměvu doprovázejícího kýžené vnuknutí he-he-he heuréka. Hepčík. Jenom to tak zajiskřilo, jak popisuje jeden neurolog v knížce o migréně a jiný v pojednání o mrtvici, a byl jsem zase tam, kde jsem byl, to jest někde v odlehlé čtvrti města, někde ve sluneční soustavě — a navíc si k tomu teď nemůžu sednout prostě proto, že vítr, co se zved a fouká zpovzdálí od kopců, by mi házel do obličeje zrní nebo prach, ty papíry by odfoukl — a bylo by. Nakonec, a to už rozbourá leckterou pisatelskou strategii, mi došlo, jak se to stalo tentokrát, že doopravdy tu projde torzo člověka, a mně ale trvá několik minut až třeba i půlden, než taková situace dozní zjištěním, že tam někdo skutečně byl a že jde o vhodnou záminku k slovní komice. Protože na jednu stranu mám radost, že mám konečně aspoň něco k napsání, nad čím se můžu pozastavit, ale hned potom moje psychika dostane vyrážku, osype se, zneštovičnatí.

A už mě zápasení s materiálem, vbíhání do svého tématu a vylézání z něj jinou stranou docela unavovalo, tak jsem si sedl na obrubník poblíž hydrantu, ale sotva jsem našel pohodlnou pozici, jak přeložit nohu přes nohu po indicku, po turecku, po mongolsku, začal do té slepé uličky couvat kropicí vůz, aby si nabral vodu, no tohle! Dobře. Uhýbám, ale rázem je mé psaní bez takzvaného autorského vkladu, přehnaně úhybné. Přes okénko bylo vidět, že řidič má košili s číslem na zádech. Taková košile nesourodě mixuje společenskost se závodním sportováním. Idiosynkrazie, jaké by nejspíš mělo cenu se přidržet, i když při dnešním počasí, kdy v červnu křupe pod botou rosná jinovatka a v prosinci vyjíždí kropicí vůz svlažit rozžhavenou lávu, kdožpak už ví, co je ideální? Shledávám, že ten kropič je na tom skoro jako já, dělá na asfalt vodou znaky, které znamenají něco srozumitelného leda pro něj a pro ten moment.

Hej počkej, jakýpak hej nebo počkej, buďte si jisti, že o introspekci vám přijde přednášet ten, kdo sám má k uvědomění si některých složek své psychiky tak daleko, že se mu všechno rovnou somatizuje.

Hej, počkej přece, kdo je tu takhle sám na to všechno, na jízdu kropicím vozem a na sepsání nulového výroku, tak ten buď medituje, nebo onanuje, nic mezi tím. Působí na tu nezkrotnou energii, která je strupatá. Působit chce k jejímu zjemnění, vždyť ona, tak jak je, představuje struhadlo, o něž se mnohé mohutnosti ducha krouhají na prťavé plátky, z toho ani bramborové lupínky skečů, ani nudličky aforismů nenaděláš.

Že by mi smrděly nohy v botách anebo zas blízko zadku, žádnéj ohromnej div, ale všim jsem si, že mi smrděj u kolen, a to teda nechápu: to zas jednou poklekám před vším, co nevíme, co nás samo nikdy nenapadne.

Po několika horkých dnech začalo do noci pršet a mělo se i ochladit, ale znáte to. Všeobecná setrvačnost, jež v tomto ohledu panuje nejsilněji uvnitř ložnic, zapříčinila, že ještě mnoho hodin se člověk pařil, potil, dusil ve vlastní hlavě. — Do toho přišel sen, že jsem pod vlivem psychotropní látky. Jednalo se o triglycin fosfát lysergamidu.

Kdo se v problematice trochu vyzná, je mu jasné, že taková sloučenina neexistuje. Zatímco lysergamid je prekurzorem kyseliny lysergové, účinné to látky v LSD, tak ani samotný triglycin fosfát neexistuje, natož aby se mohl s lysergamidem vázat.

Existuje pouze fosforem dopovaný triglycin sulfát, kteréžto parciální substituce se dosáhne tak, že v příslušných prekurzorech se nahradí kyselina sírová kyselinou fosforečnou. Výsledný triglycin sulfát částečně substituovaný fosfátem se zkoumá jako pyroelektrická organická látka, která při ohřívání dokáže pouštět do svého okolí elektrický náboj.

O triglycin sulfátu jsem nic nevěděl. Ta substituce mi ve snu ukázala na analogii, kdy v íránském filmu Gabeh jsou perské koberce za účelem očisty máčeny v potoce. Že je potok úzký, je potřeba klást koberce za sebe do řady jako políčka filmu. A režisérovi se to zjevilo jako vyvolávání filmu ve vývojce a ustalování v ustalovači. V místě a čase, kdy nejsou filmy zpracovávány touhle

chemickou cestou, je asi i menší potenciál, že tahle technicistní metafora bude mít na někoho přímý, halucinační účinek.

Něco z těchto metafor mi asi táhlo hlavou, jako když z hladiny potoka vzlétá spící postava na čistém perském koberci a letí nad bájnou krajinou. Pocitově byl ten sen velmi příjemný, ač si dějové detaily vůbec nepamatuji a zůstala mi jen tato „racionální“ stopa — jméno chemické látky a jméno filmu utkaného z látek, který jsem zhlédl před mnoha roky. Lety na koberci z ložního prádla s podhlavníkem namísto pádla.

Sen z 22. na 23. 10. 2018

(Doors of perception?)

Zdálo se mi o kolegovi z práce, který podle mého tíhne k workoholismu. Ukazoval mi aforismus, o kterém prohlásil, že ho napsal po půl roce, kdy chodil do práce úplně každý den včetně sobot i nedělí. Bylo to krátké, maximálně čtyři řádky. Řekl jsem mu, že se ten jeho text podobá mým starým textům ze Silentbloků, jež měly základ v psychedelii. Řekl jsem: „*Podklad všech změněných stavů vědomí je tentýž.*“ — Nesouhlasil, odtahoval se ode mne, dával za pravdu coby metodě jen workoholismu.

V dalším snu po malé probouzeční pauze jsem seděl na podlaze opřen zády o zeď a čekal, až mně a dalším několika lidem přinese lékař z vedlejší místnosti LSD. Slyšel jsem ho, jak se dohaduje s někým o velikosti dávky. Potil jsem se při představě, že dávka bude vyšší, než jsem před chvílí očekával. Poznal jsem v něm po hlase herce Pavla Zedníčka. V momentě, kdy otevřel dveře, jsem se probudil.

Když si sednu po někom na sedadlo ve veřejném dopravním prostředku, vždycky mám dojem, že mám po něm to sedadlo zahřáté víc než sám po sobě. Respektive, měl bych se na hodnocení té situace dívat spíš takto: Mám

to sedadlo po někom zahřáté víc, než má někdo jiný po mně. Protože sám po sobě nemůžu vyhodnotit nic, vždyť aktuální teplota zadku a sedadla je tatáž, ba ne, to ani nejde — v místě kontaktu se sobě limitně blíží. Takže jen díky příležitosti dané změnou osoby sedícího mohu tepelný vjem hodnotit. Všichni topí jako kamínka „hibachi“, co je s sebou všude po tokijské Ginze nosívaly gejši, jenom já jsem ne snad kus ledu polárního rázu, ale neutrální, neteplotekrevný živočich.

Taky tě tak uklidňuje koukat se po lidech? Támhle je beer geek, to je někdo, kdo si tady na palubě Boeingu objedná Bernard Bohemian Ale, pivo vařený s karamellem a dokvašovaný v láhvi. A k tomu suší v krabičce s vystajlovaným popiskem tištěným pomocí pseudojaponského fontu. Podupává do rytmu, jímž se mu rozlejhá ze sluchátek nějaký ten „elektronický soul“, plátěnkama s podrážkou tenkou jako plátek sušený mořský řasy. Při turbulencích za letu má potíže s nabíráním rejže hůlka-ma, ale vydrží si na přední straně hlavy „poker face“. A pak si dáchně, klimbá s hubou nedovřenou a z ní mu, jak praví šamanistický ponaučení, uniká vitální síla. Číhni na to. Doufám, že se na tý dovolený, kam asi zrovna letí, dostane plynule do flow! — Do čeho prosím? Já znám leda „cash flow“ — a tam se teda dostávám jen na momentík po výplatě. — Ale přece tušíš, co mám na mysli, ten vytoužený stav, kde jen zíráš před sebe a zbavíš se stresu. Pozornost máš ale vytuněnou do brilantních kvalit, neuhneš ani o píď. — Považ — a nemohl bys tomu říkat kif? Co by ti udělalo, kdybys namísto pitomého ang-